

RIIGIKOGU

IV koosseis.

III istungjärk.

51. koosolek.

10. aprillil 1930.

Sisu:

1. Eesti ja Läti vahel piirijoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtaja pikendamise protokoll kinnitamise seadus — II lugemisel.
2. Riiselja-Ikla raudtee ja Sooba harutee alla maade sundvõõrandamise seadus — II lugemisel.
3. Kalapüügi seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
4. Riiklike põllumajanduslike laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.
5. Kunstsiidist kangaste ja viski sisveo lepingtollitariifide kohaldamise seadus — III lugemisel.
6. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seadus — II lugemisel.
7. Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleen, laskeriistade ja tongide seadus — II lugemisel.
8. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepuude väljaveo keelu seaduse maksuse kaotamise seadus — II lugemisel.
9. Maaparanduselaenu fondi seaduse muutmise seadus — I lugemisel.
10. Järgmise koosoleku määramine.
11. Asundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadus — I lugemisel.

Koosoleku avab Esimees K. Einbund kell 10.15 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi A. Tõllassepp.

1. Eesti ja Läti vahel piirijoonega poolitatud kinnisvarade likvideerimise tähtaja pikendamise protokoll kinnitamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klesment.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

2. Riiselja-Ikla raudtee ja Sooba harutee alla maade sundvõõrandamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja V. Hasselblat'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klesment.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

3. Kalapüügi seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

Maakomisjoni aruandja A. Kärner.

Üldkomisjoni kaasaruandja A. Jõeäär.

Pealkiri võetakse vastu.

Juhataja: Jätan ära seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise aruandja poolt.

(§ 3.)

J. F u k s (as): Teen ettepaneku, § 3 võtta vastu järgmiselt: „§ 3. Merel, samuti Peipsi ja Pihkva järvel võivad tasuta püüda kalu ja veeloomi kõik Eesti Vabariigi kodanikud.“

See minu ettepanek on täpselt valituse redaktsioon, mille III Riigikogu maakomisjon heaks kiitnud.

Põhjendused tõin ette seaduse I lugemisel. Seletuskirjast on näha, et ei taheta kalapüügis käesoleva seaduse muutmise seadusega kitsendusi teha, vaid veel suuremaid õigusi anda. Mulle on teatavaks saanud, et komisjonis arutusel olnud just küsimus välismaalaste ja turistide suhtes, ja seal olevat mingisuguseid soodustusi selles asjas tehtud. Mina arvan, et kui meil praeguse seaduse muutmise seaduse juures mõlemad aruandjad on just Saaremaa esindajad, kellel kalameeste olukord täpselt teada, siis arvan, et nemad minu ettepanekule vastu ei vaidle, vaid minu ettepanekut toetavad.

A. Jõeäär (stp): Lugupeetud rahvasaadikud! Mina oma poolt teen ettepaneku,

täiendada § 3. teise lõikega järgmiselt: „Soovivad ühes ja samas kohas kalastada mitu isikut, on eesõigus sellel, kes seda kohta viimasena varemalt kalastamiseks kasutanud.“

Kui pannakse maksma § 3. esimene lõige, mille järgi kõigil on õigus vabalt kalu ja mereloomi püüda merel, Peipsi ja Pihkva järvedes, siis on võimalikud juhtumised, et ühel ja samal püügikohal tahab mitu inimest kalastada, sest on teatud kalapüügikohad, kus kalasaak suurem, ja paremate kalapüügikohtade pärast võib tulla paratamata kokkupõrkeid kalameeste hulgas. Meil oli üldkomisjonis ka jutt sellest, kuidas seda küsimust la-

hendada, sest loomulik on, et mingisugune kord peab püügiõiguse teostamise kohta maksma pandama. Selle vastu keegi ei vaielnud, et põhimõte peaks vastuvõetav olema, mille järgi neil, kes ennem kuskil kalastanud, seal peaks eesõigus olema. Arvati aga, et võivad tekkida tehnilised raskused, kui see seaduses tähendatakse. Tähendati, et võib ette tulla sääraseid juhtumisi, kus ühel ja samal kohal 17 kalameest kalastanud, kes korda mööda noodaga kalu tõmbanud, ja arvati, et kui võtta seadusse, et eesõigus on sellel, kes seal viimasena kala püüdnud, et siis võib 17. kalamees kõik eelmised kalamehed 1—16 sealt välja tõrjuda. Mina ei karda, et minu paranduse vastuvõtmisega niisugune asi võimalikuks saaks. Sääraste üksikasjade korraldamine jääb ministeeriumile määruste teel. Nende üksikasjade lähem kindlaksmääramine, kuidas endised kalastajad oma eesõigust teostavad, jääks ministeeriumi määruste korraldada, aga üldine põhimõte, nimelt see, et viimasel kalastajal eesõigus, peaks juba seaduses eneses kindlaks määratama. Ministeerium annaks ainult selle üldise põhimõtte alusel üksikasjade korraldamiseks määrusi. Just viimasel ajal on kuulda olnud, et ministeeriumi poolt endistele püüdjatele tahetakse takistusi teha, ja et see võimalik ei oleks, selleks ongi minu paranduse-ettepanek, täiendada § 3. teise lõikega. Selle vastu, mida härra Fuks ette pani, nimelt et sõna „tasuta“ sisse võtta, ei saa vaielda. Üldkomisjon asus küll seisukohal, et see sõna on ülearune, sest on iseenesest selge, et võib tasuta kala püüda. Meil aga seadustes on väga palju ülearuseid asju, ja kui peetakse käesolev parandus tarvilikuks sisse võtta selleks, et see kalameestele arusaadavam oleks, siis võiks ju ka selle vastu võtta — ega see seadust halvemaks tee.

Aruandja A. Kärner (lõpusõna): Rkl. Fuks'i ettepanekuga võin isiklikult ühineda ja arvan, et ka maakomisjoni liikmed selle vastu ei vaidle. Nagu üldkomisjoni aruandja seletas, ei ole selle sõna sissevõtmine eriti tarvilik, aga et selgem oleks, siis võiks selle seadusse võtta.

Üldkomisjoni aruandja rkl. Jõeääre ettepanekuga võin isiklikult nõus olla. Maakomisjoni poolt seda otsekohe rõhutatud ei ole, aga siiski mõtteavaldusi selle üle oli, ja minu arvates oleks härra Jõeääre ettepanek tarvilik vastu võtta, sest just täna pöördusid Narva-Jõesuu kalamehed minu poole teatega, et eile olnud korraldus, mis neilt püügikoha ära võtab ja teistele annab. See teeb suurt meelepaha kalameeste hulgas. Arvan, et härra Jõeääre täiendus käesoleva paragrahvi

juurde võiks tüliküsimumise lahendada. Riigikogu otsustab ise selle küsimuse, kuid komisjoni nimel ei saa ma ettepanekuga ühineda.

Juhataja: Kuna aruandja on mõlema ettepanekuga ühinenud ainult isiklikult, siis ei saa seda võtta kui komisjoni aruandja seisukohta, ja need ettepanekud tulevad eraldi hääletamisele.

Põllutööminister A. Kerem: Austatud Riigikogu liikmed! Rkl. Jõeääre parandust ei ole otstarbekohane vastu võtta. Esialgu võib ju küll paista, et see parandus on otstarbekohane, kuid kui arvesse võtta seda, et viimane püüdja võis olla ka väga juhuslik kalamees, kuna eelviimane võibolla kalapüügikoha puhastas ja korda seadis, siis võib käesolev parandus hoopis ebaõiglaseks kujuneda.

Peale selle räägivad ka teised asjalolud selle paranduse vastu, näiteks võib tekkida vajadus kalapüügikohti ümber korraldada, ja võibolla ei jätku kõigile püüdjaile uue korra alusel ruumi.

Seepärast paistab, et ei ole otstarbekohane vastu võtta esitatud parandus.

§ 3 võetakse vastu J. Fuks'i redaktsioonis.

A. Jõeääre ettepanek lükkatakse tagasi 27 häälega 13 hääle pooltolemisel.

§ 5 võetakse vastu.

(§ 9.)

J. Fuks (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina ei võta sõna selleks, et ettepanekuid teha, vaid selleks, et § 9 vajab võibolla selgitust. § 9. teises punktis on ette nähtud, et keelatud on üle sõita kalapüünistest, mis märgitud merevetes rahvusvahelistes meresõidulepetes ettenähtud märkidega. Mina kardan, kui seadus niiviisi vastu võetakse, et meie paljudel kalameestel on teadmata need rahvusvahelistes meresõidulepetes ettenähtud nõuded. Meil on teada, et merevetes kalastatakse laevasõiduteede lähedal kui ka ranna ääres. Praegusel ajal meil ranna ääres kalastamisel on samasugused märgid püstitamiseks, nagu käesoleva paragrahvi p. 1. seda ette näeb, nimelt: „1) sisevetes tumedavärvilise lipuga, mille pikkus ja laius ei tohi olla alla 20 sentimeetri, mis ujuval alusel ja levib vähemalt ½ meetrit veepinnast kõrgemal.“ Ma saan aru, kui p. 2-se nõue käib nende kohta, kes kalastavad merel laevasõiduteedel või läheduses, kuid rannaäärsetele kalapüüdjatele seda ülesandeks teha, kas on see küllalt otstarbekohane? Kas on see otstarbekohane, kui meie väikesi kalapüüdjaid koor-

mame nende lepetega, mis neile teadmata? Võibolla härra minister või komisjoni aruandjad ütlevad, missugused need lepped on ja kuipalju need takistavad meie kalamehi kalu püüdmast.

Põllutööminister A. Kerem: Austatud Riigikogu liikmed! Ka rahvusvahelises kokkulepetes võetakse arvesse, et kõik olemas olevad kalamehed ülesseatud tingimusi täita suudaksid. Kui siin aga tahetakse määrata võrkude märkimisel teistsugune kord käesoleva seadusega, kui rahvusvahelistes lepetes ette nähtud, siis on selge, et kalamehed rikutud võrkude eest välislepingute korrast tasu ei saaks.

§§ 9, 13 ja 14 võetakse vastu.

Kaasarundja A. Jõeäär: Üldkomisjonis peeti tarvilikuks muuta Kalapüügi seaduse § 15. Selle seaduse § 15. praeguse redaktsiooni järgi on Põllutööministeeriumil õigus teaduslikuks otstarbeks teatavatele isikutele lubada keelatud püügiriistadega keelatud ajal ja kohtadel kalu püüda.

Konventsioon, mis sõlmiti Lätiga, näeb ette, et sääraseadused load annab välja mitte ministeerium, vaid Vabariigi Valitsus.

Konventsiooni artikkel 5. näeb pealegi ette, et kalakasvatuse ja teaduse huvides on ainult kinniste veekogude suhtes lubatud sellest artiklist erandeid teha valitsuse loaga.

Konventsiooni artikkel 5. lubab erandeid teha ainult kinnistes veekogudes. Praegune redaktsioon võimaldab aga erandeid teha ka merevetes. Seaduseelnõu üks põhjendustest on see, et käesolev seaduseelnõu tuleks viia kokkukõllasse Eesti ja Läti vahelise konventsiooniga. Selleks tuleb aga § 15 muuta, ja üldkomisjon paneb ette,

§ 15. vastu võtta järgmiselt: „§ 15. Vabariigi Valitsusel on õigus uurimusteks kalakasvatuse alal ja teaduslikul otstarbel lubada nii erandeid §§ 13. ja 14. eeskirjadest, kui ka kalapüüki keelatud püügiriistadega kinnistes veekogudes.“

Põllutööminister A. Kerem: Austatud Riigikogu liikmed! Kui rkl. Jõeääre parandus vastu võtta, siis tuleb erandlikudel juhtudel näiteks ühele või teisele teadusemehele kalapüüki lubada teaduslikuks otstarbeks Vabariigi Valitsuse otsusega. Rkl. Jõeäär põhjendab seda sellega, et konventsioon on ette nähtud, et vastav valitsus selleks siis korralduse annab, ja et selle all tuleb tingimata mõelda Vabariigi Valitsust, kuid mitte mingisugust muud valitsuseasutust. Paistab, et see vaade on ekslik, ja valitsuse seisukoht on säärane, et siin võib väga hästi seadus

ette näha, et Põllutööministeerium just see valitsuseasutus on, kes erandlikke lubasid annab.

Ma kandsin ette selle põhjenduse selleks, et näidata, et rkl. Jõeääre ettepaneku vastuvõtmine tarvilik ei ole, vaid ümberpöörduvalt, see ettepanek tuleks tagasi lükata.

Kaasarundja A. Jõeäär (lõpusõna): See võib ju olla, et raskused sünnivad, kui Vabariigi Valitsus peab väikesi küsimusi otsustama üksikute erandite tegemiseks. Kuid sinna ei ole midagi parata, sellele oleks pidanud mõeldama siis, kui sõlmiti Lätiga konventsioon, ei oleks tarvis olnud säärast artiklit konventsiooni võtta. Kui aga kord niisugune konventsioon sõlmitud, siis tuleb ka sellest kinni pidada. Arvatavasti erandite tegemist väga sagedasti vaja ei tule, ja näib loomulik olema, et Põllutööministeerium küsimused sisuliselt otsustab ning esitab need valitsusele vormiliseks kinnitamiseks. Kui tahetakse seadus vastu võtta kokkukõlas konventsiooniga, siis teist teed ei ole, kui tuleb § 15 vastu võtta sel kujul, nagu esitab üldkomisjon.

Aruandja A. Kärner (lõpusõna): Maakomisjoni nimel ei saa mina ühineda üldkomisjoni kaasarundja ettepanekuga. Maakomisjon seda ettepanekut arutades leidis, et see teeks selle küsimuse liiga keeruliseks. Olgugi, et konventsioonis on öeldud, aga siiski mitte päris selgesti, et Vabariigi Valitsus. On arvata, et Põllutööministeerium, kui osa valitsusest, võib seda teha. See oleks lihtsam, ja sellepärast ei saa mina ettepanekuga ühineda. Riigikogu otsustagu ise.

A. Jõeääre ettepanek lükata kse tagasi.

J. Fuks (as, § 23. puhul): § 23. p. 2. öeldakse järgmiselt: „2) jätta vau vette pärast püügi lõpetamist ja püügiriistade äraviimist.“

Kui Kriminaalseadustik arutusel oli, siis võttis Riigikogu vastu kõrgendatud karistuse kalapüügiriistade kui ka kalapüüniste tahtliku rikkumise eest, nii et on kaks asja: kalapüügiriistad ja kalapüünised. Püügiriistade all võiks mõelda ka neid vau, mille külge mõrrad kinnitatakse, märke, kui ka paate ning üht ja teist. Seepärast teen ettepaneku,

võtta § 23. p. 2. pärast sõnu „püügiriistade“ sõnad „ja kalapüüniste“.

Kui on kalapüünised ära viidud, ei võiks pärast seda vau merre jätta.

Aruandja A. Kärner (lõpusõna): Minu arvates on sõnaga „püügiriistade“

asi lahendatud. Selle sõna all tuleb mõista ka püünieid.

J. Fuks'i ettepanek lükata kse tagasi 15 häälega 8 hääle pooltolemisel.

§ 23 ja sissejuhatus võetakse vastu.

Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

4. Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja R. Kuris.

Pealkiri, I ja II osa võetakse vastu.

Põllutööminister A. Kerem: Teen ettepaneku,

II osas juurde võtta uus § 11¹ järgmises redaktsioonis: „§ 11¹. Isikud, kes maad saanud Riigimaade põliseks tarvitamiseks või omanduseks andmise seaduse põhjal, võivad tasuda maakohale Eesti Vabariigi kasuks kinnistatud liidetud riiklikke põllumajanduslikke laene ja käesoleva seaduse alusel maakoha sisseadmiseks antud liitmata laene pantkirjadega, mis riigi poolt antud välja Maaseadusega võõrandatud maade tasu arvel.“

See paragrahv oli ka valitsuse esialgses ettepanekus. Komisjonis läks see esialgu läbi variandina, pärast aga lükati tagasi. Praegu kordan ettepanekut selles mõttes, et valitsus võiks enne III lugemist lõpliku seisukoha võtta, kas ta selle paragrahvi selles eelnõus tingimata tarvilikuks peab või mitte. Kui II lugemisel ei ole tehtud säärast ettepanekut, siis ei ole ka III lugemisel võimalik seda teha, ja seepärast teen selle ettepaneku juba II lugemisel.

A. Oinas (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põllutööministri poolt tehtud ettepanek oli rahaasjanduse komisjonis põhjalikul kaalumisel. Lõpuks leidis rahaasjanduse komisjon oma enamuses, et § 11¹ ei ole vastuvõetav. Meie rühm vaidleb ka käesoleval juhul Põllutööministri poolt tehtud ettepaneku vastu järgmistel motiividel. Ei ole soovitatav laiendada riigikassa vastu kohustuste täitmist väärtpaberitega. Riigikassa ja asundusekapital elavad teatavate rahaliste sissetulekute arvel, kui selle asemele aga sinna valguvad väärtpaberid, võivad tekkida raskused.

Kuid asjal on ka veel teine külg, mis tähtsam. Seni võimaldati asunikkuudele 4%-st maaostuvõlga tasuda pantkirjadega. Kui nüüd lubatakse ka liidetud

laene tasuda pantkirjadega, oleks tagajärg see, et pantkirjade hind tõuseks. Tegelikult kujuneks lugu nii, et pantkirjad ei pääseks kõigi asunikkuude kätte, vaid peamiselt nende kätte, kellele pangad lähemal, ja kellel kokkupuutumise võimalused ringkondadega, kes endistele suurmaaomanikkudele ligemal, kellelt võiks saada kõnealolevaid pantkirju. Neile aga, kes elavad maal, kellel pole nii häid võimalusi kokku puutuda pangaringkondadega, neile läheks raskemaks leida oma 4% maaostuvõla tasumiseks pantkirju. Kitsas ringkond jõukamaid asunikke, ärimees-asunikke saaksid kõik oma võlad tasuda odavalt, ostes pantkirju, teistele asunikkuudele aga, kes 4% peavad tasuma, läheks see raskemaks. Meie arusaamise järgi ei oleks seepärast õige üles kruvida pantkirjade hinda.

See võib ju teatava kahju tuua riigikassale, kui 4%-lisi laene rohkem tasutakse pantkirjadega 2%-liste asemele. Kuid siin ei ole riigikassa huvid niivõrt tähtsad, kui see, et võimaldada kehvemaatele asunikkuudele oma 4%-list maaostuvõlga tasuda. On ju selge, et 2%-lisi laene rohkem tasutakse nende asunikkuude poolt, kes linnades elavad ja pankadega kokku puutuvad. Kuid meie peaksime laialiste asunikkuude ringkondade huve silmas pidama. Sellepärast vaidlemegi meie Põllutööministri ettepaneku vastu.

Põllutööminister A. Kerem: Ühe asjaliku õienduse tahaksin teha selle rkl. Oina väite kohta, nagu kujuneks asundusekapitali seisukord selle tagajärjel raskemaks, kui pantkirjadega liidetud laene tasutakse. Minu arvates on lugu vastupidine, ja asundusekapitali seisukord võib liidetud laenude tasumise korral pantlehtedega koguni paremaks kujuneda, sest pantlehtede protsent tasutakse ju asundusekapitalist. Kui meil sel alal tulu ära jääb, siis jääb ka kulu ära. Tulude ärajäämise arvel kaotame teatavasti 2% asundusekapitali sissetulekust, kuid kulu arvel kahaneb ka asundusekapitali kulu 2,66% võrra. Nii et protsente arvestades on niisuguste liidetud laenude kustutamine pantkirjadega näiliselt kasuks asundusekapitalile. Väike vahe võiks tulla nüüd sellest, et kustutus on liidetud laenude juures 36-aastane, teiste juures aga 60-aastane. Aga sellest 60 aastast on teatud osa jooksnud, ja kui nüüd arvestame, et kustutus ühel juhtumisel natuke suurem on kui teisel, siis igatahes paistab küll, et see lõpuprotsent, aastamaksu protsent, — mul ei ole kahjuks täpseid välja-rehkendusi, — asundusekapitali kahjuks ei kujune, vaid ennem ka see tema kasuks võib kujuneda.

Aruandja R. Kuris (lõpusõna): Informatsiooniks pean teatama, et see küsimus oli komisjonis arutusel. Alamkomisjonis võeti see paragrahv vastu, rahaasjanduse komisjonis II lugemisel võeti ta vastu variandina, kuna hääled pooleks läksid, ja III lugemisel lükati ta tagasi.

Juhataja: (Hääletatakse.) Põllutöoministri ettepaneku poolt on 21 häält, vastu 25 häält, — ettepanek on tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega!). Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 24 häält, vastu 39, ettepanek on tagasi lükatud.

Põllutöominister A. Kerem: Ma teen ettepaneku,

täiendada seaduseelnõu järgmise uue osaga: „III. Sama seaduse § 1 teine lõige kaotab maksvuse.“

Komisjonis lükati see ettepanek tagasi, kuna polnud veel maaparanduse laenufondi korraldamise seadus komisjoni jõudnud, ja seepärast oldi arvamisel, et ei maksa vana korda ennem muuta, kui uue korra kohta pole selgusele jõutud. Nüüd on Riigikogu päevakorras maaparanduse laenufondi korraldamise seadus, ja komisjon on nüüd küsimust uuesti kaalunud ja on selle III osa sissevõtmise poolt.

J. Soots (põl): Rahaasjanduse komisjoni nimel on mul teatada, et komisjon selle seaduseelnõu arutamisel lükkas selle III osa tagasi. Aga pärast, arutades teisi seadusi, mis on kokkukõlas selle seadusega, leidis tarvilikuks see osa uuesti üles võtta. Nii siis rahaasjanduse komisjon pooldab valitsuse ettepaneku vastuvõtmist.

Aruandja R. Kuris (lõpusõna): Rahaasjanduse komisjonis jäeti see III osa seepärast välja, et selle oleks võinud märkusena võtta teise seaduse juures, millega korraldati maaparanduse laenu. Nagu aga härra minister siin praegu teatas, oli selle maaparanduse laenu seaduse juures komisjon välja jätnud, ja seepärast siis mina isiklikult ei ole selle ettepaneku vastu, kuid komisjoni nimel ei saa ma sellega ühineda. (K. Tonkman, põl: Teie ei olnud koosolekul, kui komisjon uuesti otsustas, ja aruandja puudumisel paluti esimest seda teatada.) Komisjoni päevakord vähemalt ei ole selle uuesti otsustamist käsitanud.

Põllutöoministri ettepanek võetakse vastu.

Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

5. Kunstsiidist kangaste ja viski sisseveo lepingtollitariifide kohaldamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Laarman.

Võetakse vastu seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Koosolekut hakkab juhutama teine abiesimees R. Penno.

6. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seadus — II lugemisel.

Maakomisjoni aruandja J. Saar.

Üldkomisjoni kaasaruandja A. Jõeäär.

§§ 10—14 võetakse vastu. (§ 15.)

Kaasaruandja A. Jõeäär: Üldkomisjoni nimel panen ette,

§ 15 vastu võtta järgmises redaktsioonis: „§ 15. Maakoha hind, rendimäär ning nende tasumiseks määratud aastamaksud ühes võla protsentidega kantakse põlise tarvitamise või ostu-müügi lepingusse kroonides, mille kursihind võrdub $100/248$ grammi puhaskulla väärtusele. Kroonikursi kõikumisel rohkem kui 5% võrra korraldab Vabariigi Valitsus maksude väljaarvamise määruseandlikul teel iga aasta jaoks.“

Põhjendused on seletuskirjas ette toodud.

Põllutöominister A. Kerem: Austatud Riigikogu liikmed! Igapäev sõlmib riik väga palju leppeid ja kokkuleppeid, mis sagedasti väga suure ulatusega. Neis on igalpool riik aluseks võtnud meie kindla rahaüksuse, krooni, ja seepärast ei pea valitsus tarvilikuks lepingutes, mis asundusekohtade müügi juures tehakse, ette näha mingisugust teist rahaüksust kui seda, mille oleme oma vastavates seadustes määranud.

Aruandja J. Saar (lõpusõna): Vabariigi Valitsuse poolt oli esitatud see paragrahv sel kujul, nagu see maakomisjoni poolt vastu võetud, ainult kroonides, seni oli ka tähendatud kuldkroonides. Maakomisjon kaalus küsimust ja leidis, et sõna „kuld“, kus meil Rahaseadus näeb ette kroonid, on ülearune, ja komisjon kustutas sõna „kuld“. Üldkomisjoni poolt vastuvõetud redaktsiooni kohta, kus ette nähtud, et kroon võrdub $100/248$ g kullale, arvas maakomisjon, et see kõigutaks

usku meie krooni, seepärast, kui riigil oleks tarvis teha tehinguid kulla alusel, siis võibolla tuleksid kõik tehingud teha kulla alusel. Aga ainult asundusetalude kohta seda sisse võtta oleks üleaarne. Sel põhjusel maakomisjon võttis vastu praeguse redaktsiooni. Teen ettepaneku, paragrahv maakomisjoni poolt esitatud redaktsioonis vastu võtta.

Kaasaruandja A. Jõeäär (lõpu sõna): Maahind on omalajal määratud kindlaks kulla alusel, nimelt maahindamisel on aluseks võetud kuldgrammi hind. 60 aasta jooksul võib väga palju juhtuda, mis võib kroonikursile mõjuda ses mõttes, et kurss tõuseb või langeb. Kursi tõusmise korral oleksid asunikud raskes seisukorras, langemise korral kannaks riik kahju. Seetõttu on üldkomisjoni tarvilikuks pidanud fikseerida seaduses see kullakurss, mis praegu olemas. Kui aga seda teha ei taheta, siis tuleks § 15 kustutada, sest mis ütleb § 15 maakomisjoni ettepanekus? § 15 ütleb, et maakoha hind, rendimäär ja nende tasumiseks määratud aastamaksud ühes võlaprotsentidega kantakse põlise tarvitamise lepingusse kroonides. See on enesestmõistetav, et kroonides, sest meil teist rahaüksust ei ole. Sellepärast jääb järele üks kahest, kas võtta vastu üldkomisjoni ettepanek, või kustutada § 15.

Juhataja: (Hääletatakse.) Üldkomisjoni kaasaruandja ettepaneku poolt on 26 häält, vastu 25 häält, seega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepanek on tagasi lükatud 38 häälega 31 hääle pooltolemisel.

§§ 15—20 võetakse vastu.
(§ 21.)

A. Jõeäär (stp): Panen ette, § 21 võtta vastu järgmiselt: „Põlise tarvitamise või ostu-müügi lepingute esimesel kinnistamisel on vabastatud kinnistuse- (kreposti-) ja tempelmaksu tasumisest. Põllutöoministeriumi poolt väljaantud sellekohase tõenduse esitamisel, kõik Maaseaduse § 20 korras määratud maasaajad, eluasemekohtade (ehitusekruntide) pidajad ja juurdelõigete saajad, kes oma õigused on vahenditult omandanud, nende õigusejärglastest aga ainult need, kes õigused omandanud abikaasalt, sugulastelt ülenevas või alanevas jões kõigis astmetes, külgjoones esimeses kolmes sugulasastmes või hõimlastelt esimeses kahes astmes.“ Selle ettepaneku vastuvõtmise taga-

järg oleks, et kinnistuselõivu peaksid maksma need, kes asunikudelt üle võtnud rendiõigused, ja kes ei ole edasiandjatega sugulusvahekorras. Selle paranduse vastuvõtmisega suureneksid riigikassa sissetulekud umbes 60 miljoni sendi võrra. (M. Martinson, põl: Mille põhjal need kalkultatsioonid teete?) Selle põhjal, et riik saab nende viietuhande asundusetalu ostu-müügi lepingutes märgitud summadelt kinnistusemaksu 6% ja tempelmaksu 1%, seega kokku 7%. Muidugi mõista, kui kinnistuselõivu protsent väheneb, siis vastavalt väheneb ka riigi sissetulek. Üks on kindel, et meie peame praegusel väga raskel majandusliku kitsikuse ajajärgul kõiki võimalusi kasutama, mis seadustes ette nähtud, ja kus vähegi võimalik hoolitsema selle eest, et riigi sissetulekud ei väheneks.

Siin ei ole tegemist mingisuguse uue maksu sisseseadmise, vaid see on sama maks, mille iga kohaostja tasuma peab, kui ta näiteks ostab vanatalu endiselt omanikult.

Minu ettepaneku vastuvõtmise tagajärjel peaksid need 5000 isikut, kes asunikudelt õigused üle võtnud, riigile kinnistuse- ja tempelmaksu maksma. On selge, et nende huvides selle paranduse vastuvõtmine ei ole. Paranduse vastuvõtmist nõuavad aga nende, vähemalt 60 tuhande asuniku huvid, kes oma kohti ei ole üle andnud, sealhulgas ka 20 tuhat vanatalunikku, — nende huvides on paranduse vastuvõtmine.

Asundusetalude kinnistamise läbiviimiseks tuleb ametnike juurde võtta, milleks tuleb riigi eelarvesse lisaks võtta mitmed head miljonid kulusid. Kes tasub need kulud? Arvan, et 60 miljonit riigile maksta neid veel vaeseks ei tee, kellel võimalik oli vahekasu maksta vähemalt miljard. (Vahelhüüe.) Ei ole ühtki neist kinnistatud. Kui aga on mõni kinnistatud, siis tagantjärele nende kohta muidugi ei saa seadust maksma panna... (Aruandja J. Saar: Teil jääb siis 30 miljonit puudujääki!) Vähemalt 30 miljonit tuleks sisse siiski. (A. Laur, as: Kuipalju läheks maksu alla?) 5.000.— (A. Laur, as: Missugused on maha arvatud?) Maha arvatud on need, kes sugulastele üle andnud. Kokku on 7.700 üleandmist ja sellest on umbes 1/3 üle antud sugulastele. Mina arvan, et sugulastele üleandmine ei ole niisugune toiming, et neilt peaks ka kinnistusemaksu võtma, aga arvan ka, et ei ole mingit põhjust endist mõisaomanikku kinnistusemaksust vabastada selleks, et kehvad asunikud rohkem peaksid maksma.

Põllutöominister A. Kerem: Kõigepealt tahan sellele tähendada, et edaspidi

võib riik igasuguseid määrusi ja makse sisse seada, kodanik ei saa selle vastu vaielda. On aga selge, et tagantjärele maksuvõtmine võib üllatusi tuua, sest kodanikud ei ole seda rehkendanud. Kui seadus praegusel kujul vastu võtta, siis tuleb kahtlemata 5—6 tuhandele inimesele, kes vahepeal krundid omandanud teistelt, tagantjärele maksu määrata, mida need inimesed ei ole sugugi rehkendanud. Seepärast paistab, et praegusel kujul esitatud ettepanek ei ole õige. Kui aga kinnistatud kohtade ülevõtjate kohta tahtakse maks sisse seada edaspidise kohta, siis ei ole selle vastu midagi öelda. (Vahelhüüe.) Pean veel tähendama, kui ülevõetud kohad on kinnistamata, siis ei ole süüdi selles kohtade ülevõtjad, vaid riik, kes ei ole suutnud anda andmeid ega sõlmida lepinguid kinnistamiseks.

Härä Jõeäär tähendab, et kruntide ülevõtjad on säärased isikud, kellel Maa-seaduse põhjal ei ole õigus maad saada. Just ümberpöörduvalt. Põllutöoministerium on ülevõtmiseks andnud load, ja load on antud ainult säärasele isikutele, kellel õigus Maaseaduse alusel maad saada. Need on kodanikud, kellele maad maafondist ei jätkunud.

A. Jõeääre ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 21—23 võetakse vastu.

Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

7. Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleen, laskeriistade ja tongide seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Laur.

Juhataja: Seaduseelnõu arutamisel jätan ära selle teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

8. Petseri maakonnast ehitus- ja küttepude väljaveo keelu seaduse maksvuse kaotamise seadus — II lugemisel.

Maakomisjoni aruandja J. Teetsov.

J. Bulin (vn, pealkirja puhul): Väga lugupeetud härrad Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõu kohta pean ma ütleva oma valijate nimel, et Petserimaa ei saa olla selle seaduse kaotamisega nõus, sest see olukord pole sugugi muutunud sellest ajast, mil see seadus omalajal, 1925. a. vastu võeti, olgugi, et seletuskirjas seaduse kohta praegu on toodud mõnesugused motiivid selle muutmiseks. Kes aga teab Petserimaa olusid, teab Petserimaa metsi, see peab tunnistama, et Petserimaa metsarikas on ainult kagupoole

osas, kuna Petserimaa suuremalt osalt on täiesti metsavaene. Meie teame Petserimaa ümbrusest ja veel rohkem Irboska ümbrusest, et seal metsa pole olemas. Need metsad, mis Petserimaal niiöelda metsamaadena tuntud, on lihtsalt väga haledad metsajäänused, millest ei saa kui metsast juttu olla. Seepärast oma valijate nimel ei saa ühineda esitatud seadusekavaga ehituse- ja küttepude väljaveo keelu seaduse maksvuse kaotamise suhtes.

Pealkiri võetakse vastu 25 häälega 14 hääle vastu.

Seaduseelnõu tekst võetakse vastu.

Sekretäri kohale asub sekretär A. Schulbach.

9. Maaparanduselaenu fondi seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Tõllassepp: Vabariigi Valitsuse poolt esitatud maaparanduselaenu fondi seaduse muutmise seadusega muudetakse maksev maakorralduse laenu fondi seadus õige mitmes olulisel osas.

Esiteks tuleb tähendada, et selle muutmise seadusega alandatakse laenuprotsent 4%-lt 2%-le. See on õieti kõige olulisem muudatus selles seaduseelnõus. Teiseks pikendatakse maksu tähtaegu ja nihutatakse edasi aastaid, millest tuleb hakata maksma tasu. Kolmandaks tuleb märkida seda, et laenude kinnistamisel jäetakse ära tempelmaksu võtmine. Ühtlasi annab see uus seadus võimaluse laene ka enne tähtaega kas osaliselt või täielikult tasuda.

Rahaasjanduse komisjon vaatas selle seaduseelnõu läbi ja ühines nende muudatustega. Kuid rahaasjanduse komisjon pidas tarvilikuks seaduseelnõus veel teisi muudatusi ette võtta. Nimelt leidis rahaasjanduse komisjon, et laene on seni rohkem nõutud, kui maaparanduselaenu fondist oleks saadud seda rahapuudusel anda. Laenusoovijate hulk on kaugelt suurem, kui raha võimaldab laene anda. Laenu keskmine suurus on olnud 800 krooni ümber. Kuid on üksikuid juhte, kus laenu on antud isegi kuni 15.000 krooni üksikule maaomanikule.

Ühelt poolt arvesse võttes laenusoovijate suurt arvu ja teiselt poolt arvestades seda, et raha ei ole külluses, asus rahaasjanduse komisjon seisukohale, et seaduses tuleks kindlaks määrata laenu ülemmäär. Rahaasjanduse komisjoni seisukohalt oleks ülemmääraks 5.000 krooni. Seejuures arvas rahaasjanduse komisjon, et 5.000 krooni on küllalt suur summa sel-

leks, et saaks tarviliku maaparanduse ka suuremas ulatuses ette võtta.

Teiseks leidis rahaasjanduse komisjon, et trahviprotsent, mis võetakse neilt laenusaaajailt, kes ei ole maaparanduselaenu kasutanud õieti, on liiga suur. Senimaksva seaduse järgi võetakse 2% kuus ehk 24% aastas. Siia peame juurde arvama veel protsendid, mis maksatakse laenu eest harilikus korras, nõnda et kogusummas teeks see üle 26% aastas. Kui aga juhtub, et mõni laenusaaaja ei ole seda raha kasutanud maaparanduse töödeks, võibolla ka temast olenemata põhjusel on laen seisma jäänud või ainult osaliselt ära kasutatud, siis võib selle kõrge protsendiga laenu tagasinõudmine majapidamise täiesti hävitada. Seepärast asus rahaasjanduse komisjon seisukohale, et trahviprotsent tuleks kahelt ühele alandada. Seejuures avaldati rahaasjanduse komisjoni üksikute liikmete poolt arvamist, et kui see protsent väga madal on, siis võib see meelitada põllumehi kasutama maaparanduselaenu fondi selleks, et sealt saada laenu teisteks otstarveteks. Vaevalt võib aga seda loota, sest säärasel korral, kui trahviprotsent 1 on, oleks ikkagi maaparanduselaenu fondi summast võetud raha protsent mitte madalam, vaid isegi kõrgem, kui panga harilik protsent. Nõnda et ei ole kartust, nagu võiks see madal trahviprotsent meelitada maaparanduselaenu fondist laenu tegema teiseks otstarbeks.

Lõpuks asus rahaasjanduse komisjon seisukohale, et selle seaduse vastuvõtmisega ei või asetada neid põllumehi, kes laenu saanud senimaksva seadusega, halvemas seisukorda, kui neid põllumehi, kes hakkavad laenu saama uue seadusega. Seda arvesse võttes võeti rahaasjanduse komisjonis § 10. juures viimne lõige järgmises redaktsioonis: „Eesti maapanga juhatus võib laenusaaaja kirjalikul soovil maaparanduselaenu fondist enne 1. maid 1930. a. väljaantud laenu intresside määra, kui ka teisi laenutingimusi muuta vastavalt käesolevas seaduses ettenähtud normidele, alates 1. maist 1930. a.“ Arvesse võttes, et maaparanduselaenu fondi seaduse muutmisega see laenu kasutajatele palju vastuvõetavamaks saab, kui ta senisel kujul

oli, teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku,

maaparanduselaenu fondi seaduse muutmise seadus I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

10. Järgmise koosoleku määramine.

Sekretär A. Schulbach'i ettepanekul otsustatakse pidada järgmine koosolek homme, 11. aprillil, kell 10. (Päevakord vaata otsuste protokoll nr. 51, lisa nr. 13.)

Vaheaeg kl. 12 — kl. 12.20 min.

Koosolekut juhatab esimene abiesimees **M. Martna.**

Sekretäri kohal sekretär **A. Schulbach.**

11. Asundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Tõllas sepp: Rahaasjanduse komisjon, läbi vaadanud valitsuse poolt esitatud asundusekapitali seaduse muutmise ja täiendamise seaduse, ühines valitsuse motiividega selle seaduse vastuvõtmise asjas ja võttis seaduse vastu valitsuse poolt esitatud kujul parandusteta. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemisel vahel.

K. Tonkman (põl, korra kohta): Teen ettepaneku, lõpetada käesolev koosolek, kell on $\frac{1}{2}$ 1, ja nagu teate, algab kindral Unt'i matus kell $\frac{1}{2}$ 3. Peale selle on terve rida komisjone, kes tahavad vahepeal töötada.

Ettepanek võetakse vastu.

Juhataja: Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 12.23 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretärid (allkirjad).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).